

NEKOLIKO NAŠAŠĆA NOVACA NA SKUPU U HRVATSKOJ I SLAVONIJI.

III. dodatak k V. Našašće italjskih i afričkih novaca u Mazinu (kotar Gračac).

O mazinskom našašću već sam tri puta u ovom časopisu pisao, a kako se je rasuo na mnogo strana još uvijek nailazim sad ovdje sad ondje na važnije komade iz njega, koje se mora objelodaniti, da se tako konačno ustanovi, što je sve sadržavala ova zanimiva skupina zakopana novca. Posjetiv ovoga proljeća srpski narodni muzej u Beogradu, vidio sam tamo med ostalim lijepu kolekciju komada iz mazinskoga našašća, koju je velikom pomnjom odabrao i tome muzeju darovao Jovo Vojnovič, učitelj u Mazinu. Ima tu takovih komada, koji u skupini mazinskih novaca narodnoga muzeja u Zagrebu, kamo bi, kako su u Hrvatskoj nađeni, naravno spadali, nisu zastupani. Za beogradski muzej, koji u svojim lijepim zbirkama prikuplja starine iz kraljevine Srbije, ti su novci iz Hrvatske od posve podređene vrijednosti, te bi bilo prilično svejedno, da li su tamo komadi makar kakove strane provenijencije (n. pr. iz Italije, koja u ostalom sada zabranjuje med ostalim i izvoz starih novaca) ili je dinedi dosele — u koliko se to znade — u Hrvatskoj nađeni primjerci stanovitih vrsti. Nema sumnje, da je darovatelj postupao u najboljoj namjeri, ali bi nadarenome zavodu dobro bio poslušio i sa takovim komadima, kakovih iz Mazina u domaćem (zagrebačkom) muzeju već ima.

U beogradskom muzeju zastupane su iz mazinskoga našašća četiri vrste a e s r u d e od onih pet, što sam ih u prvom mojem članku u tome nahodaju konstatovao. Težinu pojedinih komada ovdje ne navodim, jer sam ih prije već dosta priopćio. Te težine tako varijiraju, da ne može biti sumnje, da se kod kidanja ili lomljenja nije na to pazilo, kako bi se dobili komadi, koji bi barem približno odgovarali stanovitim dijelovima rimske funte. To ni nije bilo tako lako moguće, pa je kod plaćanja ovim bakrenim materijalom mogla vrijediti samo ona narodna: »Mjera — vjera«.

Od vrste I. (komadi bakra nepravilna oblika) ima II manjih ulomaka.

Od vrste II. (poluvaljkaste, na jednoj strani zašiljene šipke) 3 veća i I manji ulomak.

¹ I - IV u Vjesniku n. s. I str. 96 - 119; V - VII u Vjesniku n. s. II str. 42 - 103; V (I. dodatak), VIII - XI u Vjesniku n. s. IV. str. 81 - 155;

XII - XV u Vjesniku n. s. V. str. 235 - 243.; V (2. dodatak), XVI - XVII u Vjesniku n. s. VI. str. 167 - 184.

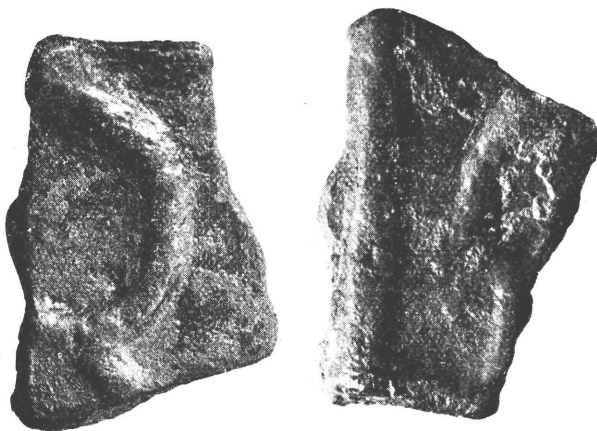
Od vrste IV. (rektangularne ploče) 3 ulomka.

Od vrste V. (komadi pogačasta oblika) 8 cijelih komada. Potonjima ima se pribrojati još i jedan ovalni komad, kakov mi iz mazinskoga nahodaja dosele nije pod ruke došao.

Rim. A e s s i g n a t u m.
V. Trozub.

Kaducej.

2. Sačuvao se (sl. 15)¹ svuda naokolo oblomljen komad blizu desnoga gornjega ugla strane sa kaducejem, na kojem se vidi desna zmija i komad klobara ispod nje. Na drugoj strani, čini se, da su dijelovi trozubova srednjega i desnoga zuba. Dulj. 51 mm, šir. 33 mm, deblj. 8 mm; težina 119,5 gr.

Sl. 15. Aes signatum sa kaducejem i trozubom. Ulomak iz Mazina. Nar. vel.

Rim. A e s s i g n a t u m. Na desno okrenut stupajući slon.

Na lijevo okrenuta stupajuća krmača.

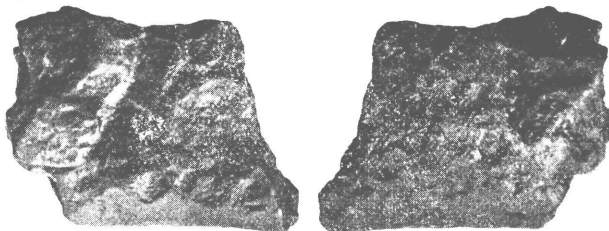
3. Sačuvao se (sl. 16.) komad s donjega ruba sa donjim dijelovima obiju prednjih krmačinih nogu s jedne strane i lijeve stražnje slonove noge na drugoj. Dulj. 37 mm, šir. 27 mm, deblj. 13 mm; težina 74,35 gr.

Rim. A e s s i g n a t u m. XI. Tronog.

Sidro.

Garrucci. Le Monete dell'Italia antica t. XV. I.

1. i 2. Dva ulomka, po svoj prilici od jednoga te istoga komada, koji jedan drugi nastavljaju (sl. 17 i 18. Vidi str. 178). Na tronogovoj strani sačuvao se je tu lijevi rub sa skoro cijelom lijevom i dijelovima srednje noge sa spajajućim šipkama i kolobarom. Na drugoj strani vidi se samo na manjem komadu kraj lijevoga sidrova zuba, dok se je na većem komadu sačuvao samo takov dio, na kojem nije od lika ništa bilo. Dulj. 88 i 39 mm, šir. 50 mm (kod oba komada), deblj. 14 i 18 mm; težina 318,5 i 195,5 gr.

Sl. 16. Aes signatum sa slonom i krmačom. Ulomak iz Mazina. Nar. vel.

Rim. A e s g r a v e. Libralni as (sl. 19. Vidi str. 179). — Æ; 61 mm; 223,5 gr. — Na okrugloj pločici glava Jana sa dva na protivne strane okrenuta bradata lica. Ispod vrata nalazi se horizontalno položeni znak vrijednosti za as —

Na okrugloj pločici na desno okrenuta krma broda. U polju gore vertikalno položeni znak vrijednosti |

¹ Slike su načinjene po lijepo uspjelim fotografijama, koje mi je poslao g. Dr. Vasić.

Ovaj libralni as spada među najlaglje od poznatih primjeraka, jer od 849 komada, kojima Bahrfeldt (Wiener Num. Zeitschrift XV 1883 str. 59—62) priopćuje težinu, ima ih 836, koji su od njega teži. Njegova je težina između 8—9 rimskih uncija.

Sl. 17. Aes signatum sa tronogom i sidrom. Ulomak iz Mazina. Nar. vel.

Campania.¹ Aes grave, III. vrsta (sl. 20. Vidi str. 179). Libralni quadrans teške Janus — Merkur serije. — Æ; 45 mm; 75 gr. — Dva ječmena zrna, od kojih je jedno gore a drugo dole okrenuto; izmed njih znak vrijednosti za quadrans ⋮

Otvorena desna ruka, kojoj se vidi donje lice; u polju lijevo ⋮

Rim. Reducirani asi. I. Četiri komada, na kojima nema ili se ne vidi kovničarski biljeg ili monogram; jedan je svakako uncijalan.

2. Sekstantarni as sa biljegom: Ptica na kormilu. Ovo je drugi primjerak toga asa iz mazinskoga nahodaja.

Sicilija. Syracuseae. Hiero II. Dva komada bakrenoga novca sa Poseidonovom glavom i trozubom, od kojega su od prije iz Mazina već 3 poznata bila.

Egipat. Ptolemaeus VIII. Euergetes II. (170—117.)

3. Æ; 43 mm. — Glava Zeusa Ammona sa dijademom na desno.

ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΥ ΕΥΕΡΓΕΤΟΥ.

Orao otvorenih krila na munji, na desno. U polju desno Φ.

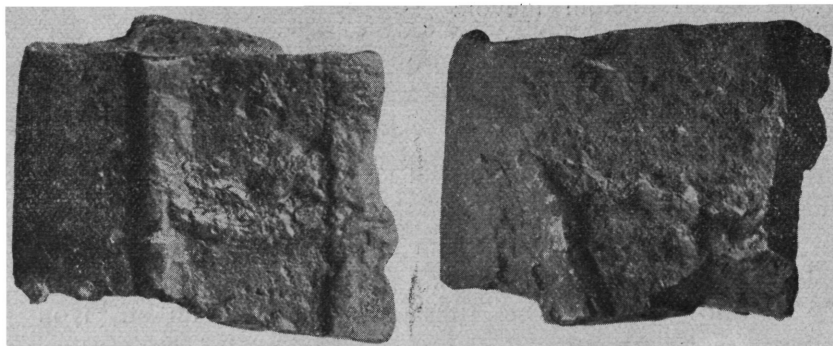
Još jedan (3.) primjerak ovoga u Kyreni kovanoga novca.

4. Æ; 28—27 mm. -- Slično predašnjemu.

Još dva (8. i 9.) komada.

5. Æ; 25 mm. — Slično.

Još šest (3. do 8.) komada.

Egipat. Ptolemaeus X. Soter II. (117—81). Sa Kleopatrom III. (117—111).

Sl. 18. Aes signatum sa tronogom i sidrom. Ulomak iz Mazina. Nar. vel.

E. J. Haeblerin Zum Corpus numorum aeris gravis str. 45 i sl. ustanovljuje, da je ova

teška Janus-Merkur serija ljevena u Rimu između g. 286—268 pr. Kr.

6a. Æ; 30 mm. — ΒΑΣΙΛΙΣΣΗΣ ΚΛΕΟΠΑΤΡΑΣ Glava Zeusa Ammona sa dijademom na desno.

ΠΤΟΔΕΜΑΙΟΥ ΒΑΣΙΛΕΥΣ. Dva orla na munji, na lijevo; pred njima dvostruk rog obilja. Izmed nogu prednjega orla monogram [Α].

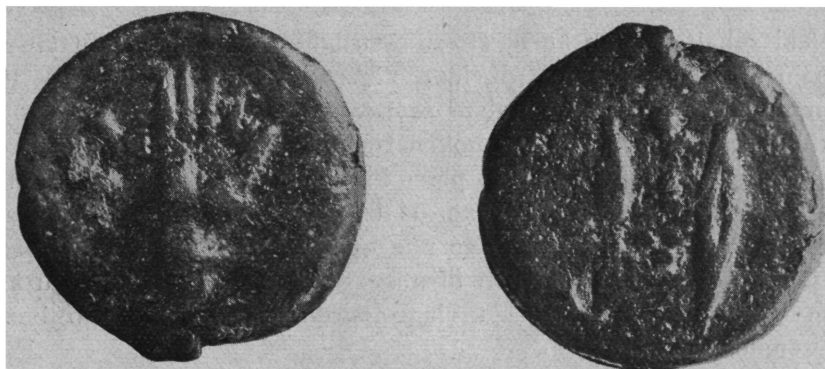

Sl. 19. Rimski libralni as. Iz Mazina. Nar. vel.

Prvi primjerak iz mazinskoga našašća.

7. Æ; 30—29. — Slično, ali bez napisa na prednjoj i bez monograma na stražnoj strani.

Još dva (7. i 8.) komada.

Sl. 20. Kampanski libralni kvadrans sa rukom i sa dva ječmena zrna.
Iz Mazina. Nar. vel.

8. Æ; 20—19. — Slično br. 7. ali sa jednostrukim rogom obilja.

Još četiri (6. - 9.) komada.

Karthago. 1. Æ; 46—44 mm. — Još tri (6.—8.) primjerka ovoga velikoga novca sa Persefoninom glavom i mirno stojećim zaularenim konjem.

4. Æ; 22—19 mm. Dva daljnja primjerka sa Persefoninom glavom i na desno stojećim konjem, koji se osvrće. Jedan treći primjerak od manjega je nominala.

19—40. Æ; 29—26 mm. — Pet daljnjih primjeraka ovoga običnoga novca sa Persefoninom glavom i na desno stupajućim zaularenim konjem. Sa raznim biljezima.

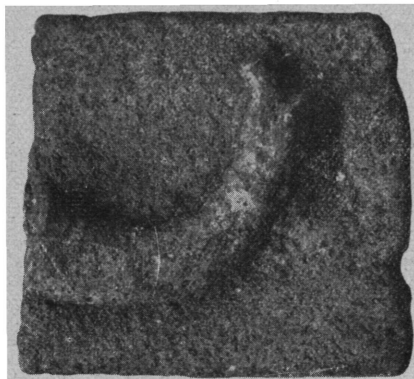
Numidia. Micipsa i njegova braća Gulussa i Mastanabal (148—118). Mladi tip novaca.

6—15. Æ; 28—25 mm. — Ovjenčana glava kraljeva na lijevo.

Na lijevo skaćući zauzdan ili zaularen konj; ispod njega kakov biljeg ili bez biljega.

Deset daljnjih komada ove u mazinskom nahodaju obično lijepo sačuvane vrsti novaca.

Ulomak uresnoga predmeta. U beogradski je muzej dospjeo i jedan 50 mm dug, 48 mm širok i samo 2 mm debeo ulomak duguljaste bakrene ploče (sl. 21), na kojoj se na tri strane sačuvao stari rub. Na pločici je u visokom reljefu izrađen rep na lijevo okrenuta delfina, koji od svoje pozadine za 7 mm odskakuje. Ulomak je 119,5 gr. težak. Pločica sasna odgovara onim duguljastim rektangularnim neurešenim bakrenim pločama, što ih prikazuje četvrta vrsta mazinskoga aes rude, ali je u ovom slučaju, kako se vidi, na jednoj strani signirana. Karaktera aes signatuma nema, pa se stoga mora ovdje naposeb napomenuti.

Sl. 21. Ulomak pločice sa likom delfina. Iz Mazina Nar. vel.

XVIII. Našašće rimskih bakrenih novaca trećega stoljeća u Metku (kotar Gospić.)

Neki seljak iz onih kuća, što su raštrkane jedan kilometar od sela Metka na podnožju brežuljka »Gatića glavica«, kopao je u proljeću 1895. na tome brežuljku crnicu zemlju, što ju je trebao za rasadnjak. Zakopav na 20 cm dubljine, nađe nekoliko komada bakrenoga novca rimskoga. To ga sklone, da kopanje nastavi, te iskopav neku duguljastu ploču i nekoliko komada kamena, nađe toga novca još i više. Pridoše i drugi seljaci da traže, te se tako svega skupa izvadilo oko stotinu komada novaca. Kako se nije opazilo traga nikakvoj posudi, to je moguće, da je novac bio spremljen ili u kakovoj kesici ili zamotan u krpu, koja je tečajem vremena uslijed uticaja vlage istrunula ili da je bio bez ikakova omota u zemlju pohranjen bio.

O tom dosta sirotinjskom skupu podneo je g. M. Oklobdžija, ravnajući učitelj u Metku izvještaj presvijetlom gospodinu velikomu županu ličko-krbavskomu Budi Budisavljeviću Prijedorskomu, a ovaj davni i ustrajni prijatelj narodnoga muzeja priposlao je ovome zemaljskome zavodu i taj izvještaj i 34 komada od seljaka predanoga novca na istraživanje i pohranu. Naknadno je muzej dobio još pet komada toga novca, a nekoliko komada vidio je pisac ovih redaka i u g. Dobijaša u Senju, koji ih je, prolazeći kroz Medak, od seljaka dobio.

Istraženi novci maloga medačkoga skupa jesu bakreni antoninijani rimskih careva:

Gallijena (253—268)	17 kom
Claudija II. (268—270)	18 kom.
Aurelijana (270—275)	4 kom.

a većim dijelom su veoma slabo sačuvani.

Od opredjeljivih komada kovano je u Rimu 17 (12 Gallijenovih i 5 Claudijevih), u Sisku 9 (po 3 od svakoga vladara), u Kyziku 1 Aurelijanov, u Tarraku 2 Claudijeva a 5 komada tako je slabo sačuvano, da se je jedino moglo ustanoviti od kojega su vladara.

Najmlađi su novci medačkoga nahodaja kovani od cara Aurelijana. Jedan iz kovnice u Kyziku kovan je već godine 270, dva iz sisačke kovnice su iz druge perijode njegova kovanja (271—274), a jedan treći sisački načinjen je iza reforme novčanstva, te spada u zadnje vrijeme Aurelijanova vladanja (274—275). U to vrijeme ovi su novci kod Metka zakopani, jer da su ma i za godinu dvije kasnije, bilo bi u tom skupu sigurno više Aurelijanovih novaca, koji nisu rijetki, a našao bi se i po koji komad od njegovih neposrednih nasljednika Tacita (275—276), Florijana (276) i Proba (276—282), od kojih su samo Florijanovi nešto ređi. Zašto je vlasnik medačkoga skupa svoj neznatni imetak zemlji na čuvanje povjerio, ne da se ustanoviti, ali ćemo povod po svoj prilici imati tražiti u nesigurnim prilikama, koje su ma s kojega razloga oko g. 275. u sjevernom dijelu rimske Dalmacije, u kojoj se je medački kraj nalazio, vladali.

Novci iz medačkoga nahodaja, koji su se mogli proučiti jesu ovi:

Gallienus (253—268).	Cohen o. c. V 372, 265. Kovnica Siscia.
1. GALLIENVS AVG Okrunjena glava na d. APOLLINI CONS AVG Na lijevo stupajući kentaur sa krugljom u d. i strjelicama u l. ruci. Dole biljeg oficine $\frac{1}{H}$	Slabo sačuvan komad. 6. Kao br. 1. NEPTVNO CONS AVG Na desno okrenut hippokamp. Dole biljeg oficine $\frac{1}{N}$
Cohen Monn. imp. V 354, 73. Kovnica Roma, osma oficina. 2 kom.	Cohen o. c. V 407, 667. Kovnica Roma, deveta oficina.
2. IMP GALLIENVS AVG Okrunjena glava na d. APOLLINI CONS AVG Na lijevo stupajući grif. Dole biljeg oficine $\frac{1}{\Delta}$	7. Kao br. 1. PAX AVG Na lijevo okrenuta Pax sa uljčnom grančicom i koso položenim žezlom. Bez biljega oficine $\frac{1}{\perp}$
Cohen o. c. V 355, 77. Kovnica Roma, četvrta oficina.	Cohen o. c. V 413, 727. Kovnica Siscia. 2 kom.
3. Kao br. 1. DIANA CONS AVG Na lijevo stupajući jelen. Dole biljeg oficine $\frac{1}{X}$	8. GALLIENVS AVG Okrunjeno poprsje sa oklopom na d. Kao br. 7. U polju biljeg oficine $\frac{1}{T}$ Cohen o. c. V 413, 728. Kovnica Roma, treća oficina.
Cohen o. c. V 362, 157. Kovnica Roma, deseta oficina. 2 kom.	9. Kao br. 1. PROVID AVG Na lijevo okrenuta Providentia sa krugljom i koso položenim žezlom. Bez biljega oficine $\frac{1}{\perp}$
4. Kao br. 1. DIANA CONS AVG Na lijevo stupajuća antilopa. Dole biljeg oficine $\frac{1}{XII}$	Cohen o. c. V 425, 859. Kovnica Roma. 10. Kao br. 2. VBERTAS AVG Na lijevo stojeća Uberitas sa grozdom i rogom obilja. Bez biljega oficine $\frac{1}{\perp}$
Cohen o. c. V 363, 165. Kovnica Roma, dvanaesta oficina. 2 kom.	
5. Kao br. 1. FORTVNA RED Na lijevo stojeća Fortuna sa kormilom i rogom obilja. Bez biljega oficine $\frac{1}{\perp}$	

- Cohen o. c. V 439, 1012. Kovnica Roma, 11. Kao br. 1.
Napis uništen. Na desno okrenuta životinja. Neopredjeljiv komad iz kovnice Roma.
12. Izlizani novci. 2 kom.
Claudius II. (268—270).
13. IMP C CLAUDIVS AVG Okrunjeno poprsje na d.
AEQVITAS AVG Na lijevo stojeća Aequitas sa vagom i rogom obilja. Bez biljega oficine \perp
Cohen o. c. VI 131, 6. Kovnica Roma.
14. Kao br. 13. Okrunjeno i odjeveno poprsje na d.
ANNONA AVG Na lijevo stojeća Annona, sa klasjem i rogom obilja, meće desnu nogu na provu jednoga broda. Bez biljega oficine \perp
Cohen o. c. VI 131, 21. Kovnica Roma.
15. DIVO CLAUDIO Okrunjena glava na d.
CONSECRATIO Orao na l. Bez biljega oficine \perp
Cohen o. c. VI 134, 43. Kovnica Roma.
16. Kao br. 15.
CONSECRATIO Goreći žrtvenik. Bez biljega oficine \perp
Cohen o. c. VI 135, 50. Kovnica Roma.
17. Kao br. 13.
FELICITAS AVG Na lijevo stojeća Felicitas sa kaducejem i rogom obilja. Bez biljega oficine \perp
Cohen o. c. VI 138, 79. Kovnica Roma.
18. IMP CLAUDIVS AVG Okrunjena glava na d.
FIDES EXERCII Na lijevo stojeća Fides sa dva bojna znaka. U polju biljeg oficine \perp X
Cohen o. c. VI 139, 86. Kovnica Roma, jedanaesta oficina.
19. Kao br. 13.
GENIVS EXERCII Na lijevo stupajući genij sa zdjelicom i rogom obilja. Bez biljega oficine \perp
Cohen o. c. VI 140, 114. Kovnica Roma.
20. Kao br. 13. Okrunjeno poprsje sa plaštom i oklopom na d.
MARS VLTOR Na desno stupajući Mars sa plaštom, kopljem i tropajem. Bez biljega oficine \perp
Cohen o. c. VI 145, 160. Kovnica Roma. 2 kom.
21. Kao br. 18. Okrunjeno poprsje sa oklopom na d.
PAX AVG Na lijevo stojeća Pax sa uljičnom grančicom i koso položenim žezlom. Bez biljega oficine \perp
Cohen o. c. VI 149, 197. Kovnica Siscia.
22. Kao br. 21.
VBERITAS AVG Na lijevo stojeća Uberitas sa grozdom i rogom obilja. U polju biljeg oficine \perp Q
Cohen o. c. VI 158, 286. Kovnica Siscia, četvrta oficina.
23. Kao br. 22, ali bez biljega oficine \perp
Kovnica Siscia.
24. Kao br. 14.
VICTORIA AVG Na lijevo stojeća Victoria sa vijencem i palmom. Bez biljega oficine \perp
Cohen o. c. VI 158, 293. Kovnica Roma.
25. IMP CLAUDIVS P F AVG Okrunjeno i odjeveno poprsje na d.
Reverzi izlizani.
Kovnica Tarraco. 2 kom.
26. Izlizani novci. 3 kom.
Aurelianus (270—275).
27. IMP AVRELIANVS AVG Okrunjeno poprsje sa oklopom i petljom na d.
FORTVNA REDVX Na lijevo sjedeća Fortuna sa kormilom i rogom obilja. Dole nejasan biljeg oficine \perp ?
Cohen o. c. VI 186, 95. Kovnica Siscia.
28. IMP C DOM AVRELIANVS AVG Okrunjeno poprsje sa plaštom na d.
FORTVNA REDVX Na lijevo stojeća Fortuna sa kormilom i rogom obilja.
Cohen o. c. VI 186, 98. Kovnica Kyzikos.
29. Kao br. 27.
IOVI CONSER Na desno stojeći car sa žezlom prima kruglju od Jupitra, uprta o veliko žezlo. Dole izlizan biljeg oficine \perp ?
Cohen o. c. VI 187, 105. Kovnica Siscia.
30. Kao br. 27.
ORIENS AVG Na lijevo stojeći okrunjeni Sol sa krugljom u l. ruci diže desnicu. Pred njim sjedi zarobljenik. Dole biljeg oficine \perp S
Cohen o. c. VI 190, 141. Kovnica Siscia, druga oficina.

XIX. Našašće mletačkih soldina XIV. vijeka u Jezeranama (kotar Brinje).

U mjesecu srpnju 1902. našao je Ferdo Nikšić iz Jezerana k. kr. 45. kopajuć kamen u predjelu »Maljen«, hrpicu malih srebrnih mletačkih novaca. Donesav ih kući, dade ih djeci, da se s njima igraju, a ova ih većim dijelom rasuše i poizgubiše. Prvu vijest o tome nahodaju dobio je narodni muzej od svoga revnoga povjerenika g. Frana Šabana, u to vrijeme kotarskoga pristava u Ogulinu, koji je i pribavio 25 tomada toga novca i muzeju darovao. Kasnije je pisac ovih redaka vidio još 24 komada u numizmatičkoj zbirci g. Ivana Jurkovića, kotarskoga kanceliste u Ogulinu.

O samom našašću dobila su se tri izvještaja, koji se tako razilaze, da je teško reći, koji je u kojoj pojedinosti ispravan. Po jednom su novci bili pod jednom kamenom pločom, po drugom su nađeni prigodom kopanja kamena u starom i već sagnjilom panju, a po trećem u lončiću, koji da su djeca u jednom kameniku našla. Jedan izvještaj veli, da se našlo do 60 komada novaca, drugi da je bio oveći broj, a treći da je bilo više od 1000 komada. Iz toga se najbolje vidi, kako se — poradi nepovjerljivosti prostoga svijeta, koji se boji neprilika, što bi mu tobože nastati mogle — teško mogu i posredovanjem uredovnih osoba ustanoviti činjenice o nahodajima starih novaca. Ovakovi se skupovi u Hrvatskoj češće nađu, ali se redovito rasprše na mnogo strana i ne stanu prije, nego što bi iz njih mogla crpiti kakovu korist znanost i numizmatička zbirka narodnoga muzeja.

Svi proučeni novci — a moglo se je proučiti samo ono 49 komada u narodnom muzeju i u g. Jurkovića — jesu mletački soldini onoga novoga tipa, što se počeo rabiti za dužde Andrije Dandola. Zastupani su dužde Andrea Dandolo (1343—1354) sa 18, Marino Falier (1354—1355) sa 1, Giovanni Gradenigo (1355—1356) sa 12 i Giovanni Dolfin (1356—1361) sa 18 komada. Novci su valjda zakopani u vrijeme vladanja potonjega mletačkoga dužde i to vjerojatno u doba rata, što se s Mlecima vodio za Dalmaciju, koji je g. 1358. zaključen zadarskim mirom. Jezerane leže na putu, kojim su iz Senja u Modruš u srednjem vijeku često puta mletačka poslaništva putovala u Hrvatsku i Ugarsku. Kako se vidi iz ovoga nahodaja, u tome je predjelu kolao mletački novac, makar da nije nikada spadao pod mletačku vlast. Isto se je dalo konstatovati po nahodaju u Lipovoj glavici (kotar Perušić) i za južni dio ličko-krbavske županije za početak XV. vijeka.¹

U proučenom dijelu jezeranskoga skupa bili su slijedeći soldini²:

Andrea Dandolo (1343—1354).

1 Klečeci dužda na lijevo sa obje ruke drži zastavu. Naokolo napis . † . ANDR . DAN . - DVLO . DVX .³

Na lijevo okrenut skačući lav, sa osjenkom oko glave, prednjim pandžama drži zastavu. Naokolo napis . † . S . MARCVS . VANATI .

U polju lijevo inicijal kovničara O

U nar. muzeju 2, u g. Jurkovića 3 kom.

2. Slično, ali sa inicijalom S

U nar. muzeju 8, u g. Jurkovića 3 kom.

3. Slično, ali sa inicijalom Q

U nar. muzeju 1, u g. Jurkovića 1 kom.

Marino Falier (1354—1355).

4. Slično, ali sa . † . MARIN . HAL-
DRO . DVX . i sa inicijalom kovničara O

U g. Jurkovića 1 kom.

Giovanni Gradenigo (1355—1356).

5. Slično, ali sa . † . IOH S . GRAD -
OICO . DVX i sa inicijalom kovničara O

U nar. muzeju 1, u g. Jurkovića 3 kom.

¹ Vjesnik hrv. arh. dr. N. s. IV. str. 148 i sl.

² Promjer tih novaca iznosi 16—15 mm. Po Papadopoliju (Le Monete di Venezia) iznosi im sadržina 0.965, a zakonita težina 0.552 gr.

³ Broj varijanta ovih soldina dosta je znatan, a razlikuju se po rastavnim točkama i drugim znacima, koji su raznoliko porazmjешteni ili ispušteni.

6. Slično, ali sa inicijalom S

U nar. muzeju 1, u g. Jurkovića 3 kom.

7. Slično ali sa inicijalom Q

U nar. muzeju 2, u g. Jurkovića 2 kom.

Giovanni Dolf in (1356—1361).

8. Slično, ali sa "† . IOHS . DOLP -

hYNO . DVX i sa inicijalom /kovničara A

U nar. muzeju 5, u g. Jurkovića 3 kom.

9. Slično, ali sa inicijalom O

U nar. muzeju 1, u g. Jurkovića 2 kom.

11. Slično, ali sa inicijalom S

U nar. muzeju 4. u g. Jurkovića 3 kom.

XX. Našašće sitnih mađarskih novaca XIV. i XV. vijeka u Končanici (kotar Daruvar).

Pratilac vlaka Turkalj doneo je 25. listopada 1903. u narodni muzej veću skupinu sitnih mađarskih novaca, koju je od svoje rodbine dobio, da ih proda. O provenijenciji tih novaca znao je samo to, da su se nedavno prigodom krčenja našli u Končanici, ali mu nije bilo poblizje poznato, gdje su se našli, da li u kakvoj posudi, ili bez nje, jesu li to svi nađeni novci ili ih je bilo više te koliko. Među tim novcima, koje je narodni muzej od Turkalja kupio, bila su 2 denara kraljice Marije (1382—1386) i 69 denara i 599 četvrt-denara njezina supruga i nasljednika Sigismunda (1387—1437); svega skupa dakle 670 komada novaca, koji svi bez iznimke potječu iz ugarskih kovnica. Novci su sigurno zakopani u doba Sigismundova vladanja, kada je u Slavoniji poradi velikih nemira bilo dosta povoda, da se novac u zemlju skrrije. I samo vanjsko lice tih novaca odražuje neuređene prilike novčarstva onoga doba. Pločice, na kojima su se novci kovali većim su dijelom mnogo manje nego što bi to trebalo da bude, tako da od napisa, gdje ih je bilo, nije mnogo toga na novac došlo, a često puta ispali su i dijelovi likova. I inače je postupak kod kovanja bio veoma nemanan, pa se vidi, da je bila glavna svrha, za kojom se u to doba išlo, kako bi se iz kovanja novaca izvukao što veći prihod. Osim pravih novaca, koji su potekli iz državnih kovnica, ima ih i takovih, koje su načinili patvorači.

Novci iz toga nahođaja su ovi:

Marija (1382—1386).

1. AR; 9 mm. — † MON[eta mari]† Patrijarhalni krst.

[† reg]IN[arie] VNG[arie] Okrunjeno veliko gotsko slovo M; sa svake strane po jedan liljan.

Rupp Numi Hungariae t. XV 428. 1 kom.

2. AR; 10 mm. — † MON[eta]† Patrijarhalni krst.

[† regi]IN[arie] . VNG[arie] Kruna; ispod nje MN

Rupp o. c. XV 430. 1 kom.

Sigismund (1387—1437).

3. AR; 14—10 mm. — MON . SIG - IS MVNDI Patrijarhalni krst.

† REGIS VNGARIE ET C Raščetvoren štit sa prugama u I. i 4., a orlom u 2. i 3. polju.

Rupp o. c. XV 435 12 kom.

Od ovoga denara ima nadalje ovakovih varijanata:

4. AR; 12 mm. — Sa † REGIS . na reverzu. 1 kom.

5. AR; 12—11 mm. — Sa .†. na rev. 2 kom.

6. AR; 11 mm. — Sa †. 1 kom.

7. AR; 12 mm. — Sa VNGARIE. 1 kom.

8. AR; 12 mm. — Povrh štita •

9. AR; 12—11 mm. — Povrh štita ★ 2 kom.

10. AR; 13—11 mm. — Kao br. 7; povrh štita trolist ∴ 5 kom.

11. AR; 11 mm. — Kao br. 3; povrh štita trolist ∴ 1 kom.

12. AR; 11 mm. — Kao br. 11, ali još i točka na sredini krsta. 8 kom.

13. AR; 11 mm. — Kao br. 3, sa točkom na sredini krsta; povrh štita M 3 kom.

14. AR; 12 mm. — Kao br. 13, sa † REGIS • 3 kom.

15. AR; 12—11 mm. — Kao br. 4; površ štita Ω 2 kom.
16. AR; 12—11 mm. — Kao br. 15, sa \ddagger RGGIS · VNGARIE · Θ Θ 3 kom.
17. AR; 12 mm. — Kao br. 4; površ štita Θ 1 kom.
18. AR; 12—11 mm. — Kao br. 3; površ štita Π 1 kom.
19. AR; 12 mm. — Kao br. 7; površ štita Π 1 kom.
20. AR; 12 mm. — Kao br. 3; površ štita V 1 kom.
21. AR; 12 mm. — Kao br. 3; ispod krsta \bullet 1 kom.
22. AR; 12 mm. — Kao br. 5; do krsta $I-R$ 1 kom.
23. AR; 12 mm. — Kao br. 5; do krsta D — 1 kom.
24. AR; 11 mm. — Kao br. 5; do krsta I 1 kom.
25. AR; 14—10 mm. — Kao br. 3; do krsta $—\Omega$ a na reverzu površ štita \sim 5 kom.
26. AR; 11 mm. — Kao br. 3; površ štita Ω , dole do krsta $—\Omega$ 1 kom.
27. AR; 12 mm. — Kao br. 26, sa \ddagger na rev. 1 kom.
28. AR; 12—11 mm. — Kao br. 26 sa \ddagger . 7 kom.
29. AR; 11 mm. — \bullet R / GIS — Θ Θ · Π Π D I Patrijarhalni krst.
- \ddagger TAVICINOD Obični grb.
- Suvremena patvorina sa izopačenim napisima. 1 kom.
30. AR; 11 mm. — Bez napisa. Krst; u uglovima četiri krune. 1 kom.
- \ddagger NISITG Obični grb.
- Hybridan novac, za koji je rabio po jedan kalup pod br. 3 opisana denara i pod br 32 opisana četvrtdenara. Suvremena patvorina. 1 kom.
31. AR; 12—9 mm. — Bez napisa. Krst; u uglovima četiri krune.
- S - V - R Raščetvoren štit sa ugarskim prugama u 1. i 4. i češkim lavom u 2. i 3. polju. Rupp o. c. XV 436. 7 kom.
32. AR; 12—8 mm. — Bez napisa. Krst; u uglovima četiri krune.
- S - V - R Raščetvoren štit sa prugama u 1. i 4. i orlom u 2. i 3. polju. Bez biljega. Rupp o. c. XV 437. 173 kom.
- Od ovoga četvrtdenara ima nadalje Ovakovih varijanata:
33. AR; 12—9 mm. — Pod krstom Ω 2 kom.
34. AR; 11—8 mm. — Na sredini krsta \bullet 13 kom.
35. AR; 11—9 mm. U jednom uglu krsta \bullet , na reverzu \bullet S \bullet 2 kom.
36. AR; 10 mm. — U jednom uglu krsta ptica. 1 kom.
37. AR; 10 mm. — U jednom uglu krsta Ψ 1 kom.
38. AR; 9 mm. — U jednom uglu krsta Ω 1 kom.
39. AR; 9 mm. — U jednom uglu krsta R 1 kom.
40. AR; 10 mm. — U jednom uglu krsta Υ 2 kom.
41. AR; 10—9 mm. — U jednom uglu krsta \star 4 kom.
42. AR; 11 mm. — U jednom uglu krsta Π , na reverzu $S\Omega$ 2 kom.
43. AR; 11 mm. — Po jedna točka pod V—R 1 kom.
44. AR; 11—10 mm. — Pod štitom \bullet 6 kom.
45. AR; 10 mm. — Pod štitom \ddagger 1 kom.
46. AR; 11—9 mm. — Biljeg do slova S 30 kom.
47. AR; 11 mm. — Biljeg do slova S \star — 2 kom.
48. AR; 11 mm. — Biljeg do preobrnuta slova ζ \star 1 kom.
49. AR; 10—9 mm. — Biljeg $—\Psi$ 4 kom.
50. AR; 10—9 mm. — Biljeg $—)$ 2 kom.
51. AR; 10 mm. — Biljeg Θ — 1 kom.
52. AR; 10—8 mm. — Biljeg $—\Theta$ 4 kom.
53. AR; 10 mm. — Biljeg G —/ 1 kom.
54. AR; 11—9 mm. — Biljeg R— Θ 11 kom.
55. AR; 10—9 mm. — Biljeg R—R 23 kom.
56. AR; 10 mm. — Biljeg R— Θ 1 kom.
57. AR; 11—8 mm. — Biljeg $—\star$ 6 kom.
58. AR; 10 mm. — Biljeg $—L$ 6 kom.
59. AR; 11—9 mm. — Biljeg $—\Omega$ 4 kom.
60. AR; 11—9 mm. — Biljeg Ω — 3 kom.
61. AR; 11—9 mm. — Biljeg Ω —G 6 kom.
62. AR; 10—9 mm. — Biljeg Ω —R 2 kom.
63. AR; 10—9 mm. — Biljeg Ω — Ψ 13 kom.
64. AR; 10—9 mm. — Biljeg $—\Omega$ 4 kom.
65. AR; 10 mm. — Biljeg Ω — 1 kom.
66. AR; 11—9 mm. — Biljeg Ω — Ω 4 kom.
67. AR; 11—9 mm. — Biljeg $—\circ$ 11 kom.
68. AR; 11—10 mm. — Biljeg \circ — 5 kom.
69. AR; 10 mm. — Biljeg Θ — 3 kom.
70. AR; 10 mm. — Biljeg $—P$ 2 kom.
71. AR; 10—9 mm. — Biljeg P—B 10 kom.
72. AR; 11—9 mm. — Biljeg T— Θ 13 kom.
73. AR; 10—9 mm. — Biljeg \star — \ddagger 5 kom.

74. AR; 11 8 mm. — Biljeg — 39 kom.	79. AR; 10—9 mm. — Suvremene patvo-
rine sa izopačenim napisima. 8 kom.
75. AR; 10 8 mm. — Biljeg — 3 kom.	80. AR; 11—9 mm. — Suvremene patvo-
rine sa obratno poredanim likovima u grbu,
dakle orao u 1. i 4. a pruge u 2. i 3. polju. 2 kom.
76. AR; 11—8 mm. — Sa nejasnim biljezima
110 kom.	81. AR; 13—9 mm. — Bez napisa. Krst;
u uglovima veliko Ω i tri krune
77. AR; 11 8 mm. — Kod kovanja dvaput
udareni i stoga nejasni. 32 kom.	S—V—R Štit sa prugama u 1. i 4. i
orlom u 2. i 3. polju. Bez biljega.
78. AR; 10—9 mm. — Reverz je na averzu
udubljeno otisnut kod 2 kom.,
od kojih jedan ima biljeg R—R.	Rupp o. c. XV 438. 8 kom.

XXI. Našašće akvilejskih i madžarskih novaca XV. vijeka u Kusionjama (kotar Pakrac).

Gajo Damjanović, seljak iz sjeveroistočno od Pakraca ležećega sela Kusionje naišao je 17. svibnja 1903. na svojoj oranici »Crkvište« na jedan zemljani lonac u obliku čaše za pivo. Pošto nije mogao da mu odmah vidi sadržaj, tresne njime o zemlju, a na to se sa hrbinama lonca po zemlji razasuše novci, što su se u njemu nalazili Vrijedni g. Josip Brajdić, kr. oružnički stražmeštar u Pakracu, koji je narodni muzej već 23. svibnja o tom nahodaju obavijestio, javljao je, da je u loncu navodno bilo osim mnogih malih srebrnih još i 60 komada zlatnih dukata iz doba Matije Korvina. Ali to je dvojbeno, jer on nije niti u Damjanovića niti u koga drugoga makar i jedan takov dukat sâm vidio, nego su samo tako govorili Damjanovićeви suseljnani, koji su ovomu bili zavidni, što mu se tobože sreća tako lijepo nasmijala.

G. Brajdić uz svoj je izvještaj narodnomu muzeju na dar poslao 86 srebrnih novaca iz te skupine, a naknadno, zamoljen od muzejskoga ravnateljstva, da pribavi ulomke lonca i ako još može toga novca, dometne daljnjih 10 komada novca i tri neznatne hrbine od lonca, što ih je na licu mjesta još mogao da nađe.

Od ovih 96 komada novca bilo je 94 denara od zadnje trojice akvilejskih patrijarha, što su kao vladari samostalne države kovali svoje vlastite po susjednim krajevima veoma raširene novce. Antonio I. de Gaetanis (1395—1402) bio je zastupan sa I, Antonio II. Panciera di Portogruaro (1407—1418) sa 47 a Lodovico II. de Tech (1419—1435) sa 46 kom. Godine 1423. osvojiše Mlečani Akvileju i za uvijek uništiše svjetovnu vlast patrijarhovu. Lodovico pobježe najprije u Ugarsku, a zatim se nastani u Trentu u južnom Tirolu, gdje je g. 1435 kao titularni patrijarha umro. Njegovi novci u kusionjskom nahodaju kovani su u jednoj ugarskoj kovnici iza kako su ga Mlečani iz Akvileje protjerali, a nije nemoguće, da su se oni tamo s njegovim imenom i iza njegove smrti u trgovinske svrhe kovali. Samo tako si mogu pravo u sklad dovesti koeksistenciju dobro sačuvanih Lodovicovih novaca sa jednim mnogo mladim novcem, na kojemu su kopirani likovi novaca Lodovica de Tech. Zanimivi a rijetki taj denar nosi ime i naslov Nikole Iločkoga, naslovnoga kralja bosanskoga. Svakako taj novac mora biti mladi od g. 1463, kada je propalo bosansko kraljestvo, a stariji od g. 1477, kada je Nikola Iločki umro; najvjerojatnije je kovan oko sredine g. 1472, kada se je ovaj pri koncu prediduce godine od Matije Korvina imenovani bosanski kralj valjda krunisao.

Jednim jedinim denarom u muzejskoj je skupini kusionjskoga nahodaja zastupan i ugarski kralj Matija Korvin (1458—1490). Po njemu bi se samo moglo reći, da je onaj lončić zakopan iza g. 1458, ali po novcu Nikole Iločkoga moramo sići dapače i do g. 1472. Te su godine u tri puta prolazili Turci kroz Hrvatsku i provalili u Kranjsku, Goricu i Istru, a dolazili su i g. 1473 i 1474, te je od tih provala naročito Slavonija mnogo trpila. Kako suvremeni pisac piše, ostala je iza njih zemlja tako opustošena, da se često po deset milja daleko nije vidjelo kuće ni čovjeka, jer su Turci svijet kao roblje odvodili. Jedna od tih provala valjda je bila razlogom, zašto se je vlasnik onih kusionjskih novaca odlučio, da ih u zemlju zakopa, a kako je vjerojatno ili zaglavio ili umro u turskom sužanjstvu, to nije više našao prilike, da ih opet iskopa.

Novci, što ih je g. Brajdić narodnomu muzeju darovao, ovi su:

Aquileia. Antonio I. de Gaetanis (1395—1402).

1. AR; 18 mm. — ANTONIVS P —[atrlja] između dva piknjasta kolobara. Na lijevo okrenuta kaciga sa orlovom glavom, a ispod nje grb sa koso položenom dvostrukom valovitom vrpcom. U polju H—N

* HQV * IL * G * SIS Orao ras-kriljenih krila sa na lijevo okrenutom glavom. 1 kom.

— Antonio II. Panciera de Portogruaro (1407—1418).

2. AR; 19—17 mm. — ANTONIVS * PATRIARCA između dva piknjasta kolobara. Štit sa horizontalno na dva nejednaka dijela razdijeljenim grbom; u većem gornjem dijelu koso položena vrpca od tri reda kocaka, u donjem zvijezda sa sedam trakova.

* HQV * IL * G * SIS Orao ras-kriljenih krila sa na lijevo okrenutom glavom. Katkada su u napisu mjesto osmerotrakih zvijezda šesteroliste rozete. 46 kom.

3. AR; 17 mm. — Suvremena patvorina sa izopačenim napisima: P // // // TO // // NDR // // * D * B * B * B * // // * // S 1 kom.

— Lodovico II. de Tech (1419—1435).

4. AR; 18—17 mm. — LODOVICVS * D * V * D * T * C između dva piknjasta kolobara. Štit sa mrežolikim grbom.

PATRIA—AQVIL Sjedeća majka božja sa djetetom na desnoj ruci. 43 kom.

5. AR; 18—17 mm. — Slično, ali sa + LODOVICVS 3 kom.

Ugarska. Matija Korvin (1458—1490).

6. AR; 18 mm. — M M [athi] R VNGARIA Raščetvoren štit sa ugarskim grbom, a na njem po srijedi mali štit sa kraljevim kućnim grbom (gavran).

PATRONA—H VNGAR Majka božja sa djetetom na desnoj ruci. U polju kovnički biljeg: nejasno slovo — grb.

Sl. 22. Denar Nikole Iločkoga, kralja bosanskoga.

Bosna. Nikola Iločki (1471—1477).

7. AR; 17 mm. (Sl. 22.) — NO DIOLEI * D * G * R * BOSNA između dva piknjasta kolobara. Štit sa mrežolikim grbom akvilejskoga patrijarhe Tecka.

PATRIA—RAGNI između dva piknjasta kolobara. Sjedeća majka božja sa djetetom na desnoj ruci. 1 kom.

XXII. Našašće novaca iz konca XVII. vijeka u Orahovici (kotar Našice).

U proljeće 1889. iskopao se je prigodom nekakvih radnja u jednom šljiviku u Orahovici veći broj srebrnih novaca XVII. vijeka, koji su na tom mjestu namjerice zakopani bili. U koliko se ti novci nisu raspršili, nabavio ih je Karlo Nuber iz Osijeka, koji je o tom našašću

izvijestio pisca ovih redaka. Po njegovu izvještaju bilo je tu: dvije vrste dubrovačkih grošića bez godine i jedno 35 vrsta iz godina 1630 do 1689, više dvanaestina talira francuskoga kralja Ljudevita XIV. (1643—1715), luiginâ Honoracija II. Grimaldija, kneza monaškoga (Monaco; 1605—

1662), dva cekina mletačkoga dužda Domenika Contarinija (1659 - 1675) i po jedan od Nikole Sagreda (1675 - 1676) i Alviza Contarinija (1676 - 1684), jedan flandrijski talir španjolskoga kralja Filipa IV. od g. 1652, jedan grošić Leopolda I. (1658 - 1705), kovan za Češku i jedan mali srebrn turski novac. Novci su svakako zakopani

skoro iza godine 1689, iz koje ima dubrovačkih grošića, dakle u doba ratovanja protiv Turaka, kada se je Slavonija oslobodila njihova gospodstva. Dubrovački je novac u to doba kao i prije ne samo po Slavoniji, nego još i dalje po Mađarskoj općenito u prometu bio.

XXIII. Našašće novaca XVII. vijeka u Irigu.

G. Damjan Marković, trgovac u Irigu, glavna ulica br. 4 izvodio je u proljeću g. 1903 u dvorištu svoje kuće neku dogradnju na koto-banji (čardaku). Tom prilikom naišao je 18. ožujka zidarski obrtnik Panta Marković pri kopanju temelja na zemljani čup, u kojem se je nalazilo oko 2300 komada raznočasnih srebrnih novaca XVII. vijeka u ukupnoj težini od 146 kgr. Kr. kotarska oblast u Irigu o tom je nahodaju 31. ožujka podnijela kr. županijskoj oblasti u Vukovaru izvještaj, koji je od ove preko unutarnjega, pa zatim preko bogoštovno-nastavnoga odjela kr. zemaljske vlade dospio 1. svibnja do ravnateljstva narodnoga muzeja. Ovo ističem naročito samo zato, da se vidi, kako dugo putem propisanih inštancija i uz najbrže uredovanje treba vijest, dok stigne na ono mjesto, za koje je za pravo u prvom redu opredjeljena. Da je takov postupak prepolagan, te u većini slučajeva upravo štetan, ne treba posebice isticati, pa bi bilo probitačno, da prva oblast uz izvještaj na svoju pretpostavljenu oblast, o nahodajima starina i starih novaca podjedno odmah obavijesti i muzejsko ravnateljstvo. Kod važnih nahodaja — što iriški lonac s novcima u ostalom nije bio — muzejskoj upravi treba brzih direktnih obavijesti, tako da ona može odmah ili najkašnje za 2—3 iza našašća uredovati i kupovati, jer se predmeti i vanredno brzo rasprše, a i nađu kupaca, koji ih izvan zemlje rasprodadu, gdje su po zemlju, u kojoj su se našli, za uvijek i bez ikakova traga izgubljeni.

Još prije nego što je izvještaj iriške kotarske oblasti stigao do uprave narodnoga muzeja u Zagrebu doznao je potpisani iz javnih glasila, da su se u Irigu iskopali stari novci, pa ih je na svom redovitom proljetnom putovanju u samom Irigu mogao pregledati.

Sav se je novac nalazio u zemljanom pomoću lončarskoga kola građenom krčagu tamno sive boje, koji se je doduše kod vađenja novca razlupao, ali se je mogao iz ulomaka opet sastaviti. Sačuvani dio te posude (sl. 23), na kojem manjkaju vrat i ručica, ima visinu od 0.23 m.

Novci su bili zelenim oksidom prevučeni, koji bi valjalo prije skinuti, da ga se uzmogne točno sortirati i proučiti. Kako potpisani zato nije imao vremena a nije bilo ni od osobite važnosti, da se to ustanovi, zadovoljio se je time, da se barem približno odredi, kakovih novaca ima u toj skupini.

Većih je novaca bilo samo pet, i to :

Francuska. Ljudevit XIV. (1643—1715) po jedan talir od g. 1692, 1694 i 1703.

Sasko-Lauenburška. Julius Franz. $\frac{2}{3}$ talira od g. 1678.

Sl. 23. Vrč, u kojem su se u Irigu našli novci 17. vijeka. $\frac{1}{4}$ nar. vel.

Sasko-Weimarska. Johann Ernst. $\frac{2}{3}$ talira od g. 1677.

Veliku većinu skupa sačinjavale su četvrtforinte (XV novčića), kojih je bilo valjda preko 2200 komada, najviše od cara Leopolda I. (1658—1705), kovanih u raznim njemačko-austrijskim, češko-slezkim i ugarskim kovnicama njegove države. Od drugih duhovnih i svjetovnih knezova njemačke države konstatovali su se slijedeći:

Salzburg. Nadbiskup Max Gandolf grof Khuenburg (1668 - 1687).

Nadbiskup Johann Ernest grof Thun (1687 do 1709).

Tirol. Nadvojvoda Sigismund Franz (1662 do 1665).

Olomuc. Nadbiskup Karl grof Liechtenstein (1664—1695).

Vratislava. Biskup Friedrich Hessen-Darmstadtski (1671—1682).

Biskup Franz Ludwig Pfalz - Neuburški (1683—1732).

Liegnitz-Brieg-Wohlau. Vojvoda Gjuro (1639—1664).

Vojvoda Ljudevit (1653—1663).

Vojvoda Christian (1639—1672).

Württemberg-Öls. Vojvoda Sylvius Friedrich (1668—1697).

Hohenlohe-Langenburg. Grof Ludwig Gustav. XV od g. 1685 sa poprsem i naslovom cara Leopolda I.

Od manjih novaca bilo je tu i nekoliko šestica (VI novčića), a med njima jedan komad cara Karla VI. od g. 1712, valjda najmladi novac cijele te skupine. Tu je šesticu gosp. Damjan Marković na molbu potpisanoga darovao narodnomu muzeju, a osim toga još i lonac, 2 gore spomenute forinte ($\frac{2}{3}$ talira) i 9 četvrtforinti (XV), koji su komadi dovoljni da iriški nahodaj bude u zbirkama narodnoga muzeja zastupan.

Ako se i ne može sigurno kazati, kada i zašto su ovi novci, kojima materijalna vrijednost i sada još iznosi kakovih 1100 kruna, to je ipak dosta vjerojatno, da se je to dogodilo oko g. 1716., kada no su povodom rata, u kojem je princ Eugen Savojski Turke kod Petrovaradina potukao, u Srijemu vladale tako nesigurne prilike, da je bilo veoma probitačno novac, ako ga je tko imao, skriti ili u zemlju zakopati.

XXIV. Našašće srebrnih novaca XVII—XIX. stoljeća na pusti Jarkovci kod Stare Pazove.

Ravnateljstvo narodnoga muzeja u Zagrebu doznalo je u ožujku 1899 iz »Srijemskih novina«, da se kod kr. kotarske oblasti u Staroj Pazovi nalazi veći broj starih novaca, koje su nedavno u polju blizu krčme puste Jarkovci, koja leži uz cestu iz Stare Pazove u Golubince, staropazovački seljaci pri oranju našli. Odmah se je muzejska uprava obratila na rečenu kotarsku oblast, ali je, bez krivnje iste, ipak potrajalo više mjeseci, dok se je novac mogao na pregledanje dobiti. Muzej je jedan dio novaca kupio a ostatak se je vlasnicima uz na njih otpadajući dio kupovnine povratio.

U jarkovačkom nahodaju bilo je veoma raznoličnoga novca, a jedan je dio bio probušen, te je sigurno negda urešavao koju selsku krasoticu. Pregleda li se sva ta skupina, čovjek se mora začuditi, kakov sve novac nije na početku XIX. stoljeća u srijemskoj zupaniji u prometu bio! Evo čitlje obzirom na vrijednost novca: 4 talira, 2 polutalira, 3 četvrttalira, 21 cvancika, 10 polucvancika, 1 sedamnaestica, 40 četvrtforinti (XV novčića), 1 dubrovački perper, 1 mletački poluleone, 1 poljski trogroš, 5 sedmica, 120 šestica, 63 groša i jedna srebrna krajcara. Ukupno 273 komada.

Najstariji novac u jarkovačkom nahodaju bio je jedan groš Alberta Braniborskoga od god. 1543, ali taj se je tako dugo u prometu održao valjda samo slučajno. I jedan groš

Ferdinanda II. od g. 1634 znatno je stariji od onih novaca, što po starosti odmah iza njega dolaze (1652, 1659, pa od 1661 prilično redovno dalje). Najmladi je novac jedna cvancika cara Franje II. iz kremničke kovnice od g. 1806. Svakako su novci poslije te godine zakopani, ali se ne može pobliže reći ni kada ni zašto.

Evo popisa jarkovačkoga nahodaja:

Mleci za Dalmaciju i Albaniju. Alvise Mocenigo II. (1700—1709).

S.M.V. - ALOY * MOC * Na desno okrenuti sjedeći sv. Marko blagosivlje klečećega duždu, koji drži velik štap sa krstom na vrhu. Kraj štapa napis DVX slovo pod slovom. U odresku ime kovničara * B · C * (Benetto Civran 1699, 1705, 1714).

DALMAT * ET * ALB * Krilati lav, sa osjenkom oko glave i uljičnom grančicom u desnoj prednjoj šapi, stupa uspravljen preko morskih valova na lijevo spram jedne pećine, na kojoj se uzdiže kula sa lepršecom zastavom. U odresku * 40 *

AR; Leone Mocenigo mezzo; 30 mm.; probušen. I kom.

Austrija. Ferdinand II. (1619—1637). Groš od g. 1634, kovan u Pragu od kovničara Tobije Schustera von Goldburg (1631—1637). I kom.

Leopold I. (1658—1705) Kovnica u Beču. Kovničar Hans Conrad Richthausen (1648—1659). XV od god. 1659. I kom.

- Kovničar Andrea Cetto (1661—1665). Kovničarski biljeg C A u monogramu. XV od god 1662, 1663 (2 kom.), 1664. 4 kom.
VI od god. 1665. 1 kom.
- Kovničar Franjo Faber von Rosenstock. (1659—1661, 1666—1679). Kovničarski biljeg peterolista rozeta. VI od g. 1678. 2 kom.
- Kovničar Matija Mittermayer von Waffenberg (1679—1696). Kovničarski biljeg ~~~~. VI od god. 1679 (2 kom.), 1680, 1681 (2 kom.), 1682 (2 kom.), 1683, 1685, 1686, 1687 (3 kom.), 1688 (2 kom.), 1690 (3 kom.), 1691 (3 kom.), godište izlizano (1). 22 kom.
- Bez kovničarskoga biljega XV od g. 1693 i 1695; VI od god. 1695. 3 kom.
- Kovnica u Würzburgu. Kovničarski biljeg a. XV od g. 1685, kovana sa carskim tipima od Ljudevita Gustava grofa Hohenlohe-Waldenburg-Schillingsfürst. 1 kom.
- Kovnica u Gracu u Štajerskoj. Kovničar Sebastian Heyd von Heydeck (1663—1679). Kovničarski biljeg S . H. XV od g. 1665. 1 kom.
3 od god 1685. 1 kom.
- Kovničar Johann Georg Weiss (1670—1672). Kovničarski biljeg I . G . W. VI od g. 1670. 1 kom.
- Kovničar Johann Anton Novak (1672—1694). Kovničarski biljeg I . A . N. VI od g. 1672, 1673, 1674 (3 kom.), 1675, 1680, 1683, 1684 (2 kom.), 1688, 1691. 12 kom.
- Kovničar Joh. Jakob Aigmann (1694—1711). Kovničarski biljeg I . A. 3 od g. 1698. 1 kom.
- Kovnica u Klagenfurtu u Koruškoj. Kovničar I. Prem. Kovničarski biljeg I . P. 3 od g. 1701, 1704 i s nejasnim godištem. 3 kom.
- Bez imena kovničareva. XV od g. 1694 i 1695. VI od g. 1684 i s nejasnim godištem 4 kom.
- Kovnica u Neuburgu na Innu u Tirolskoj. Kovničar Bartolomej Triangl. Kovničarski biljeg Δ. XV od god. 1664. 1 kom.
- Kovnica u Hallu u Tirolskoj. Kovničar Johann Sebastian Fenner (1688—1718) XV od god. 1694 (2 kom.), 6 od god. 1693 (2 kom.), 3 od god. 1675. 5 kom.
- Kovnica u Pragu u Češkoj. Kovničar Antun barun Janinalli (1668—1688). Kovničarski biljeg I. 6 od god. 1686. 1 kom.
- Kovničar Gregor Egerer (1694 - 1710). Kovničarski biljeg G . E. 3 od god. 1697, 1698 (2 kom.) i 1701. 4 kom.
- Kovnica u Kutnoj hori u Češkoj. Kovničar Christoph Kroh (1677—1702). Kovničarski biljeg C ✕ K. XV od g. 1696, 3 od g. 169. (?) 2 kom.
- Kovnica u Brnu u Moravskoj. Kovničar Salamon Hammerschmied. Kovničarski biljeg S . H. VI od god. 1665. 3 kom.
- Kovnica u Vratislavi u Slezkoj. Kovničar Salamon Hammerschmied. Kovničarski biljeg S . H . S. VI od g. 1673, 1674, 1678, 1681, 1685, 1688, 1689. 7 kom.
- Kovničar Martin Maksimilijan von Wackerle (1694—1699). Kovničarski biljeg M . M . W. VI od g. 1693. 1 kom.
3 od god. 1696. 1 kom.
- Kovničar Franjo Novak (1700—1711). Kovničarski biljeg F . N. 3 od g. 1700 i 1701. 2 kom.
- Kovnica u Briegu u Slezkoj. Kovničar Christoph Brettschneider. Kovničarski biljeg C . B. VI od g. 1677. 1 kom.
- Izlizani novci njemačko-austrijskih novaca i XV od g. 1684, 2 VI (1672, 1688) 3 3 sa posve izlizanim godištima. 6 kom.
- Ugarska. Leopold I. Kovnica u Kremnicu (K—B). XV od god. 1664, 1678, 1679, 1681, 1682, 1683 (2 kom.), 1684, 1690, 1693, 1696 i i s nejasnom god. 12 kom.
VI od g. 1661, 1667 (4 kom.), 1668 (2 kom.), 1669 (6 kom.), 1670 (2 kom.), 1671 (5 kom.), 1672 (3 kom.), 1673 (3 kom.), 1674 (2 kom.). 28 kom.
- Kovnica u Požunu (Grad sa tri kule, ugarski grb i monogram) XV od g. 1675, VI od g. 1675, VI od g. 1675 i 1676 (3 kom.). 5 kom.
- Kovnica u Požunu (C . H) XV od g. 1696 3 od g. 1697. 2 kom.
- Austrija. Josip I. (1705—1711). Kovnica u Monakovu u Bavarskoj (Vrijeme okupacije Bavarske 1705—1714). Kovničarski biljeg zvijezda. Groš od god. 1711 i sa izlizanim godištem. 2 kom.
- Kovnica u štajerskom Gracu Kovničar Joh. Jakob Aigmann (I . A.) 3 od g. 1710. 2 kom.
- Kovnica u Hallu u Tirolu. VI. od god. 1707. 1 kom.
- Kovnica u Pragu. Kovničar Gregor Egerer, (G . E) 3 od g. 1709 i sa izlizanim godištem. 2 kom.
- Kovnica u Vratislavi. Kovničar Franjo Novak. (F . N.) 3 od god. 1705, 1707 (2 kom.), 1708, 1710, i sa izlizanim godištem. 6 kom.
- Ugarska. Josip I. (1705—1711). Kovnica u Požunu (C - H). 3 od g. 1710. 1 kom.
- Austrija. Karlo VI. (1711—1740). Kovnica u Beču. 3 od g. 1729 i 1732. 2 kom.
- Kovnica u Monakovu (Biljeg zvijezda). 3 od g. 1714. 1 kom.

- Kovnica u Hallu u Tirolu. VI od g. 1725, 1729, 1731, 1739. 4 kom.
3 od g. 1731, 1734. 2 kom.
Kovnica u Pragu. 3 od g. 1724. 2 kom.
Kovnica u Vratislavi. VI od god. 1715. 1 kom.
- Ugarska.** Karlo VI. (1711—1740). Kovnica u Požunu (C - H), 3 od g. 1718. 1 kom.
Kovnica u Nagy Banyi (N—B), Poltura od g. 1714. 1 kom.
- Austrija.** Franjo I., njemački car 1745—1765. Kovnica u Kremnicu (K—B), XVII od g. 1753. 1 kom.
VII od g. 1763 i 1765. 2 kom.
Kovnica u Pragu (P—R), VII od g. 1763 1 kom.
3 od g. 1753. 1 kom.
- Austrija.** Marija Terezija (1740—1780). Kovnica u Beču. Levantinski talir od g. 1780. 1 kom.
20 od g. 1765, 1772, 1778. 3 kom.
VI od g. 1741, 1742. 2 kom.
Kovnica u Gracu. VI. od g. 1747. 1 kom.
Kovnica u Hallu. VI od g. 1742. 1 kom.
VII od g. 1760. 1 kom.
Kovnica u Pragu 20 od god. 1763, 1778. 2 kom.
10 od g. 1764. 1 kom.
XV od g. 1745. 1 kom.
VI od g. 1743. 1 kom.
Kovnica u Kremnicu. VI od g. 1765. 2 kom.
Kovnica u Bruselju. Polukriževača (Halber Kreuzthaler) od g. 1759. 1 kom.
- Austrija.** Josip II. (1765—1790). Kovnica u Beču (A) Polukriževača od g. 1788. 1 kom.
Četvrt križevače od g. 1788. 1 kom.
Kovnica u Kremnicu (B). 20 od g. 1783, 1788 (2) 3 kom.
10 od god. 1787 (2) i s izlizanim godištem 3 kom.
Četvrt križevače od g. 1789. 1 kom.
Kovnica u Pragu (C), 3 od g. 1779 1 kom.
Kovnica u Karlsburgu (E), 20 od g. 1777. 1 kom.
10 od g. 1788. 1 kom.
Kovnica u Nagybanyi (G), 20 od godine 1788. 1 kom.
Kovnica u Milanu (M). Polukrižara od g. 1786. 1 kom.
Kovnica nepoznata (slovo uništeno) Četvrt križare od g. 1788. 1 kom.
- Austrija.** Leopold II. (1790—1792). Kovnica u Milanu. Križara od g. 1792. 1 kom.
- Austrija.** Franjo II. (1792—1806., austrijski car od g. 1804, kao Franjo I. od g. 1806—1835). Kovnica u Beču (A), 7 od g. 1802 1 kom.
6 krajcara od g. 1795. 1 kom.
Kovnica u Kremnicu (B), Križara od godine 1796. 1 kom.
20 od g. 1802, 1804, 1806. 3 kom.
Kovnica u Karlsburgu (E), 20 od g. 1803. 2 kom.
10 od g. 1795. 1 kom.
Kovnica u Nagybanyi (G), 20 od g. 1794. 1 kom.
Kovnica u Milanu (M). Križara od godine 1796. 1 kom.
Kovnica nepoznata (slovo uništeno). 6 krajcara od g. 1795. 1 kom.
- Salzburg.** Max Gandolf grof Khuenburg (1668—1687). Groš od g. 1680. 1 kom.
Johann Ernst grof Thun (1687—1709). XV ob g. 1687. 1 kom.
- Tirol.** Sigismund Franjo (1662—1665). XV od g. 1664. 1 kom.
3 od g. 1663. 1 kom.
- Dubrovnik.** Perper od g. 1707 (izlizan). 1 kom.
- Olomuc.** Leopold Vilim, nadvojvoda austrijski (1637—1662). XV od g. 1661. 1 kom.
Krajcara od g. 1652. 1 kom.
Karlo grof Liechtenstein (1664—1695). XV od g. 1694. 1 kom.
VI od g. 1665, 1675, 1676, 1681, 1682. 5 kom.
3 sa izlizanim godištem 1 kom.
Karlo vojvoda lotaringijski (1695—1711). VI od g. 1710 i sa izlizanim godištem 2 kom.
- Bavarska.** Max Emanuel (1679—1726). Groš od g. 1715 (2), 1717, 1721, 1722 (2), 1725 (2). 8 kom.
Karlo Albert (1726—1745). Groši od g. 1733, 1736 (2) 1740. 4 kom.
Maximilian Josip (1745—1777). 20 od g. 1772. 1 kom.
10 od g. 1768, 1769, 1775. 3 kom.
- Ansbach.** Alexander (1757—1791). 20 od g. 1763, 1779, 1782. 3 kom.
- Friedberg** u Heskoj. Filip Adolf Rau (1685—1698). VI od g. 1688 sa naslovom cara Leopolda I. 1 kom.
- Pruska,** vojvodina. Albert braniborski (1525—1568). Groš od g. 1543. 1 kom.
- Liegnitz** u Slezkoj. Đuro III. († 1664). XV sa izlizanim godištima 2 kom.
Ljudevit († 1663). XV od g. 1663. 2 kom.

Christian (†1672) XV od g. 1664. 1 kom.	Würzburg. Adam Friedrich grof
VI od g. 1665. 1 kom.	Seinsheim (1755–1779). 10 od god. 1765.
3 sa izlizanim godištem 1 kom.	1 kom.
Oels u Slezkoj. Sylvius Fridrik (1673–	Poljska. Sigismund III. (1587–1632).
1697). VI od g. 1674. 4 kom.	Trogroš od g. (16)94 od kovničara I–F 1 kom.
Karlo Fridrik († 1761) VI od g. 1714	Turska. Izlizan novac u veličini groša 1 kom.
i 1715. 2 kom.	

XXV. Našašće goričkih solda XVIII. vijeka blizu Sv. Ilije kod Senja (kotar Crkvenica).

Početkom prosinca 1898. našao je seljak Franjo Tomljanović prigodom kopanja kamena na jednoj kamenjem pokrtoj ploči po prilici 1100 komada bakrenih novaca, koji su pretežnom većinom bili gorički solda XVIII. vijeka, što su u ono doba u onom predjelu u prometu bili. G Ilija Blažević, općinski blagajnik u Ledenicama poslao je 600 komada toga novca narodnomu muzeju na dar i to:

Gorica. Karlo VI. (1711–1740).

1. Soldo od g. 1736.	2 kom.
Marija Terezija (1740–1780).	
2. Soldo od g. 1741.	1 kom.
3 " " " 1743.	6 kom.
4. " " " 1744.	2 kom.
5. " " " 1747.	9 kom.
6. " " " 1748 W	1 kom.
7. " " " 1749 W	27 kom.
8. " " " 1750 W	2 kom.
9. " " " 1753 W	9 kom.
10. " " " 1754 W	2 kom.
11. " " " 1755 W	4 kom.
12. " " " 1757 W	2 kom.
13. " " " 1758 W	3 kom.
14. " " " 1759 W	3 kom.
15. " " " 1760 G	1 kom.
16. " " " 1762 G	60 kom.
17. " " " 1763 G	59 kom.
18. " " " 1763 H	1 kom.

19. Soldo od g. 1764 H	1 kom.
20. " " " 1765 G	30 kom.
21. " " " 1766 G	2 kom.
22. " " " 1767 G	113 kom.
23. " " " 1767 H	3 kom.
24. " " " 1768 G	109 kom.
25. " " " 1768 H	2 kom.
26. " " " 1769 G	119 kom.
27. " " " 1769 H	2 kom.
28. " " " 1770 G	1 kom.

Josip II. (1780–1790).

29. Soldo od g. 1788 K 10 kom.

30. Soldo sa nejasnim godištima. 19 kom.

Tirol. Karlo VI (1711–1740)

31. Soldo od g. 1739. 1 kom.

Austrija. Marija Terezija (1740–1780).

32. Pfennig od g. 1765. 1 kom.

Josip II. (1780–1790).

33. ½ krajcare od g. 1781 A 1 kom.

Franjo II (1792–1835).

34. ¼ krajcare od g. 1816 B 1 kom.

Po Tomljanovićevoj izjavi našlo se još i 9 komada sitnih srebrnih novaca, med njima i jedan od g. 1649., valjda od Ferdinanda III., a g. M. Dobiaš u Senju je iz toga nahodaja vidio 1 srebrni novac Ferdinanda III. od godine 1656, 3 od Leopolda I. sa Patrona Hungariae i 1 od Franje I. od g. 1761.

Dr. Jos. Brunšmid.